

FOLCLORUL MUZICAL AL COMUNITĂȚII AROMÂNILOR DIN ALBANIA – CERCETĂRI ETNOMUZICOLOGICE

MUSICAL FOLKLORE OF THE ROMANIAN COMMUNITY IN ALBANIA – ETHNOMUSICOLOGY RESEARCH

Lucian Emil ROȘCA

Universitatea de Vest din Timișoara, Facultatea de Muzică și Teatru,
West University of Timișoara, Faculty of Music and Theatre,
rosca.lucian@e-uvt.ro

<https://doi.org/10.63702/csembe.2025.1.8.05>

REZUMAT

RESTITUIRI SONORE ȘI INTERPRETĂRI TRADIȚIONALE DIN SATUL ROMÂNESC – reprezintă un proiect ambițios, început de mine în 2023, care își propune să prezinte sonoritatea comună a muzicii românești și aromâne. Demersul propus a avut la bază cercetarea, evaluarea și colectarea folclorului muzical tradițional vocal și instrumental reprezentative comunității Aromâne din Albania. Deplasarea a fost posibilă prin Asociația pentru Cultură Bănățeană în parteneriat cu Fundația „Harriet Martineau” din Tirana și Facultatea de Muzică și Teatru din Timișoara ca partener academic. Cercetarea a reprezentat într-o primă etapă identificarea pe cât posibil a grupurilor vocale, a muzicilor tradiționale instrumentale, a diversității culturale și particularităților muzicale comune.

ABSTRACT

THE SOUND RESTITUTION AND TRADITIONAL INTERPRETATIONS FROM THE ROMANIAN VILLAGE – represents an ambitious project, first started by me in 2023 and aims to present the common sonority of Romanian and Aromanian music. The proposed approach was based on the research, evaluation and collection of traditional vocal and instrumental musical folklore representative of the Aromanian community in Albania. The trip was made possible by The Banat Culture Association in partnership with the “Harriet Martineau” Foundation in Tirana and the Faculty of Music and Theater in Timișoara as academic partner. The research represented, in a first stage, the identification, as far as possible, of vocal groups, traditional instrumental music, cultural diversity, and common musical particularities.

CUVINTE CHEIE

cercetare; Albania, etnomuzicologie; particularități; tradițional;

KEYWORDS

Research; Albania, Ethnomusicology; Particularities; Traditional;

Unul dintre motivele pentru care am urmărit să inițiez organizarea unei călătorii în Albania a fost motivat de faptul că folclorul aromân are încă multe de arătat prin diversitatea și particularitățile sale muzicale. Proiectul creat de mine, care se numește RESTITUIRI SONORE ȘI INTERPRETĂRI TRADITIONALE DIN SATUL ROMÂNESC, își propune să reflecte sonoritatea comună a muzicii românești și aromâne.

Este cunoscut istoric faptul că specialiștii au observat în lucrări de specialitate mai vechi sau mai recente că migrația aromânilor în România a fost consemnată în secolele al XIX-lea și al XX-lea, iar apoi a avut loc un moment în anii 1920, când Statul Român a încurajat așezarea lor în Dobrogea, în special în regiunea Cadrilater. Mai târziu, după cedarea Cadrilaterului în 1940, mulți dintre ei s-au stabilit în alte zone din Dobrogea.

Un al doilea motiv a fost acela că, în acest moment, deși există foarte puține grupuri vocale aromâne tradiționale, rămase în zona Dobrogei, din cauza pierderii treptate a caracterului tradițional din motive demografice generale cunoscute, care se resimt și în zona rurală a României.

Nu avem o situație concretă în prezent în ceea ce privește toate posibilele cercetări și documente și posibilele colecțiile muzicale realizate, însă avem ca relevanță o primă publicație realizată în 1937 de către Ioan Caranica care în 1937 realizează

One of the reasons I aimed to initiate the organization of a trip to Albania was motivated by the fact that Aromanian folklore still has much to show through its diversity and musical particularities. The project created by me, which is called SOUND RESTITUTION AND TRADITIONAL INTERPRETATIONS FROM THE ROMANIAN VILLAGE, aims to reflect the common sound of Romanian and Aromanian Music.

It is historically known that specialists have noted in older or more recent specialized works that the migration of Aromanians to Romania it was recorded in the 19th and 20th centuries, and then a moment occurred in the 1920s, when the Romanian state encouraged their settlement in Dobrogea, especially in the Cadrilater region. Later, after the cession of the Cadrilater in 1940, many of them settled in other areas in Dobrogea.

A second reason was that, at this moment, even though there are very few traditional Aromanian Vocal Groups, left in the Dobrogea area, due to the gradual loss of traditional character for known general demographic reasons, that are felt in the rural area of Romania.

We do not have a concrete situation at present regarding all possible research and documents and possible musical collections made, but we have as relevance a first publication made in 1937 by Ioan Caranica who in 1937 made the

Culegerea de Folclor Aromânesc cu 130 de cântece. După acest moment pe care-l putem considera de referință în 1949 Institutul de Folclor din București prin contribuția folcloristului George Marcu și publicată abia în 1977.

Ca și particularități a muzicii Aromânilor, sonoritatea este de tip oriental, cu melodii specifice celor patru regiuni, la Nord cu influențe mult mai mari din muzica slavă și turcească decât cei din sudul Albaniei unde putem spune că s-a conservat mai bine repertoriul.

Revenind la cercetarea pe care am organizat-o, nul dintre motivele pentru care am urmărit să inițiez organizarea unei călătorii în Albania a fost motivat de faptul că folclorul aromân are încă multe de arătat prin diversitatea și particularitățile sale muzicale. Ceea ce am menționat sunt doar câteva dintre motivele pentru care în 2023 am călătorit la Tirana pentru o sesiune de conferințe și concerte de muzică tradițională românească, dar pentru a lua contact direct cu mediul rural – zona geografică din sud-vestul Albaniei, mai exact orașul Fieri cu satele Libofshë și Portëz, și orașul Kavaja, fiind convinși că cei aproape două mii de kilometri dus-întors nu vor fi în zadar pentru cercetarea și colecționarea muzicii populare.

Cu alte cuvinte, am avut interesul să intru în contact cu sonoritatea cu folclorului aromân – căutând calitatea mai degrabă decât cantitatea repertoriilor – ca în orice cercetare asupra unui folclor și unde evoluția naturală a societății nu a acționat sau a acționat într-o măsură mai mică.

Collection of Aromanian Folklore with 130 songs. After this moment that we can consider as a reference in 1949 the Institute of Folklore in Bucharest through the contribution of the folklorist George Marcu and published only in 1977.

As a particularity of Aromanian music, the sound is of an oriental type, with melodies specific to the four regions, in the North with much greater influences from Slavic and Turkish music than those in southern Albania where we can say that the repertoire has been better preserved. Returning to the research I organized, one of the reasons I aimed to initiate the organization of a trip to Albania was motivated by the fact that Aromanian folklore still has much to show through its diversity and musical particularities. What I mentioned, are just a few of the reasons why in 2023 we traveled to Tirana for a session of conferences and concerts of Traditional Romanian Music, but to make direct contact with the rural environment – the geographic area of southwestern Albania, specifically the town of Fieri with the villages Libofshë and Portëz, and the town of Kavaja, being convinced that the almost two thousand kilometers round trip, will not be in vain for the research and collection of folk music.

In other words, I had the interest to connect with the sound of Aromanian Folklore – seeking quality over quantity of repertoires – as in any research on a folklore and where the natural evolution of society has not acted or has acted to a lesser extent.

Grupul nostru, format din doctoranzi și profesori de la Facultatea de Muzică din Timișoara, susținut financiar de Asociația pentru Cultura Bănățeană, a avut ca scop principal identificarea și înregistrarea, pe o perioadă de 6 zile, a repertoriului muzical al unor formații vocale reprezentative ale Aromânilor Fârșeroți.

După cum se știe, aromânii sunt organizați în ramuri familiale sau grupuri originare: Grămuștenii, numiți și Cepani, care provin din mai multe localități existente în Peninsula Balcanică și își trag numele de la obștea Grămoștenilor din Epir-Grecia; Fârșeroții, cunoscuți pentru păstoritul lor itinerant, provin din nordul Greciei, regiunea Corcea – Albania; Pindenii, Verienii sau Avdeliații proveniți din Macedonia s-au stabilit în lanțul muntos al Pindului; Iar al patrulea grup, Bitolenii, proveneau din așezări din zona Bitola din Macedonia de Nord.

Our group consisting of doctoral students and professors from the Faculty of Music in Timișoara, financially supported by The Association for Banat Culture, had as its primary goal the identification and recording over a period of 6 days of the musical repertoire of representative vocal groups of the Fârșeroți Aromanians.

As is known, the Aromanians are organized into family branches or original groups: The Grămușteni also called Cepani, who come from several existing localities in the Balkan Peninsula and derive their name from the commune of Gramoste in Epirus-Greece; The Fârșeroți, well-known for their itinerant shepherding, come from northern Greece, the region of Corcea – Albania; The Pindeni, Verieni or Avdeliați coming from Macedonia settled in the mountainous range of Pindus; And the fourth group, the Bitolenii, came from settlements in the Bitola area of North Macedonia.

Imaginea 1: Muzicanți din Libofshë, Județul Fier, sud-vestul Albaniei.
(Arhiva foto Lucian Emil Roșca, 2023)

Image 1: Musicians from Libofshë, southwestern Albania.
(Photo archive Lucian Emil Roșca, 2023)

În ceea ce privește specificul muzical, folclorul aromân are propriile caracteristici distincte de creație, dar putem spune că există și o specificitate comună în spațiul cultural al Peninsulei Balcanice. Surpriza a fost mai mare decât ne așteptam, pentru că am auzit din nou sunetul muzicii aromâne autentice, bine conservată, pe care o cunoșteam din vechile înregistrări audio. Pe de altă parte, am observat că există preocupare și interes pentru transmiterea către generația următoare, atât în școlile cu predare în limba aromână, cât și în activitățile culturale.

Ghidul nostru, sociologul Entela Binjaku care este o persoană foarte importantă în tot ceea ce înseamnă suportul și implicarea culturală și socială a aromânilor, ne-a pus la dispoziție printr-un plan de cercetare anterior posibilitățile unui traseu etnologic concret. Entela Binjaku a studiat în România și este Președinta Fundației „Harriet Martineau” din Tirana. Fără suportul permanent pus la dispoziție, suntem convingși că nu reușeam să realizăm atât de multe acest proiect unic la momentul de față. De asemenea, am primit și un sprijin deosebit de important prin invitația pe care ne-a făcut-o Ambasada României la Tirana prin Excelența Sa, domnul Octavian Șerban.

Revenind la aspectele repertoriului muzical – interpretarea se face individual, într-o manieră monodică, în timp ce interpretările în grup sunt fie omofonice, fie polifonice, rezultând diferite tipuri de polifonie. Aromânii interpretează în mare parte cântece de

Regarding the musical specifics, Aromanian Folklore has its own distinct creation characteristics, but, we can say that there is also a common specificity in the cultural area of the Balkan Peninsula. The surprise was greater than we expected, because I heard again the sound of authentic Aromanian Music, well preserved, that I knew from old audio recordings. On the other hand, we noticed that there is concern and interest in passing it on to the next generation, both in schools with teaching in the Aromanian language and in cultural activities.

Entela Binjaku studied in Romania and is the President of the “Harriet Martineau” Foundation in Tirana. Without the permanent support provided, we are convinced that we would not have been able to achieve so much of this unique project at the moment. Our guide, sociologist Entela Binjaku, who is a very important person in everything that supports and involves the cultural and social involvement of the Aromanians, provided us with the possibilities of a concrete ethnological route through a previous research plan. We also received particularly important support through the invitation extended to us by the Romanian Embassy in Tirana through His Excellency, Mr. Octavian Șerban.

Returning to the aspects of the musical repertoire – the interpretation is done individually, in a monodic manner, while group interpretations are either homophonic or polyphonic, resulting in different types of polyphony. Aromanians largely perform group

grup, în varianta omofonică sau polifonică.

Ca modalitate de interpretare polifonică, grupul vocal este împărțit în două grupuri. Primul grup interpretează prima strofă, care este apoi preluată de cealaltă parte a grupului, cu alternanțe până la sfârșit.

Spre comparație – după cum se știe, în repertoriul popular românesc din Banat și Transilvania există și astăzi interpretarea unor cântece heterofonice, polifonice și antifonice din repertoriul unor colinde tradiționale de Crăciun, o manieră preluată din interpretarea cântului bizantin. Folcloriștii bănățeni Sabin Drăgoi, Nicolae Ursu și Béla Bartók au remarcat aceste aspecte legate de interpretarea colindelor în stil antifonic.

Cea mai importantă etapă după înregistrarea repertoriului muzical este transcrierea și analiza complexității specifice interpretării polifonice.

Etapă implică efort, cunoașterea, o experiență ce trebuie aplicată ca dintr-o transcriere muzicală să rezulte toate elementele caracteristice – care includ diversitatea ornamentației muzicale și a elementelor interpretative – fie că vorbim despre muzică vocală în acest caz, fie despre muzică instrumentală. Muzica folclorică aromână este o sursă imensă ce ar trebui analizată din următoarele direcții, prin acestea să putem ajunge la primele concluzii relevante care ne vor deschide cu surprindere alte direcții. Și așa enumera câteva esențiale: Creativitate și transmitere; Sincretism; Aspecte ale percepției de la individ la grup; Elemente

songs, in the homophonic or polyphonic variant.

As a way of polyphonic interpretation, the vocal group is divided into two groups. The first group performs the first verse, which is then taken up by the other side of the group, with alternations until the end.

As a comparison – as is known, in the Romanian folk repertoire from Banat and Transylvania, there still exists today the singing of heterophonic, polyphonic and antiphonic songs from the repertoire of some traditional Christmas Carols, which is a manner adopted from the interpretation of Byzantine singing. The Banat folklorists Sabin Drăgoi, Nicolae Ursu and Béla Bartók noted these aspects related to the interpretation of caroling in an antiphonal style.

The most important stage after recording the musical repertoire is the transcription and analysis of the complexity specific to polyphonic interpretation.

The stage involves effort, knowledge, and experience that must be applied so that all the characteristic elements result from a musical transcription - which includes the diversity of musical ornamentation and interpretative elements - whether we are talking about vocal music in this case or instrumental music.

Aromanian folk music is a huge source that should be analyzed from the following directions, through which we can reach the first relevant conclusions that will surprisingly open up other directions for us. And I would list a few essential ones: Creativity and transmission; Syncretism; Aspects of perception from the individual to the

de ornamentație și propunerea unui nou semn de transcriere; Structura formei; Forma arhitecturală și scări muzicale prepentatonice și pentatonice, premodale versus modale; Formule ritmice pentru acompaniament; Asimetria ritmică și încadrarea lor în măsuri corecte.

O aranjare tipologică a repertoriului în termeni de creații, interpretate în zone rurale comparativ cu folclorul urban sau forme mai noi; Aspecte improvizatoriale și, de ce nu, variante ale acestora; Evidențierea unor aspecte evolutive și involutive ale creației, ca componentă a unui studiu analitic și descriptiv comparativ.

Cântecele aromânilor au o structură modală pe diferite scări muzicale, modificările sonore fiind mai rare și în general stabile.

Pe lângă acestea, ornamentația joacă un rol important, de fapt, ca în tot ceea ce reprezintă muzica populară, indiferent dacă vorbim despre colinde, cântece de nuntă, balade, cântece lirice, muzică vocală sau instrumentală.

Continuarea acestei cercetări este deosebit de importantă; motivele sunt generale, privind folclorul muzical, literar și coregrafic, analiza aspectelor morfologice și creative și caracterul improvizator al culturii aromânilor. Apoi, salvarea și restituirea și, în cele din urmă, integrarea în circuitul bibliografic internațional a unor lucrări de referință, toate acestea făcând parte, de fapt, din Patrimoniul nostru Cultural comun.

Activitatea culturală din această zonă este susținută în principalele grupuri vocale, care, contribuția și

group; Elements of ornamentation and the proposal of a new transcription sign; Structure of form; Architectural form and pre-pentatonic and pentatonic scales, pre-modal versus modal; Rhythmic formulas for accompaniment; Rhythmic asymmetry and fitting them into correct measures. A typological arrangement of the repertoire in terms of creations, performed in rural areas compared to urban folklore or newer forms; Improvisational aspects and why not, variants of these; Highlighting some evolutionary and involutive aspects of creation, as a component of a comparative analytical and descriptive study.

The songs of the Aromanians are of modal structure on different musical scales, with sound alterations being rarer and generally stable.

In addition to these, ornamentation plays an important role, in fact, as in everything that represents folk music, regardless of whether we are talking about Carols, Wedding songs, Ballads, Lyrical songs, Vocal or Instrumental Music.

The continuation of this research is particularly important; the reasons are general regarding musical, literary, and choreographic folklore, the analysis of morphological and creative aspects, and the improvisational character of the Aromanians' culture. Then, the rescue and restitution and ultimately the integration into the international bibliographic circuit of some reference works, all of which are actually part of our common Cultural Heritage.

Cultural activity in this area is supported mainly by vocal groups, who, through the contribution and

implicarea unor pasionați de cultură dornici să păstreze tradiția, reușesc să facă cunoscută muzica unică și la nivel internațional.

involvement of cultural enthusiasts eager to preserve tradition, manage to make their unique music known even at an international level.

Imaginea 2: Agathi și Sokrat Koreta, Sat Mekat, Vlora, Albania 2023.
(Arhiva personală)

Image 2: Agathi și Sokrat Koreta, Mekat village, Vlora, Albania 2023.
(Personal archive)

BIBLIOGRAFIE • REFERENCES

- Datcu, I. (2006). *Dicționarul etnologilor români*, București, România: Editura Saeculum I.O.
- Marcu, G. (1958). Cîntecele polifonice aromîne. *Revista de Folclor*, tomul 3, nr. 2.
- Marcu, G. (1968). Un sistem identic de execuție polifonică a cîntecelor populare, întâlnit la unele popoare din Peninsula Balcanică. *Revista de Etnografie și Folclor*, tomul 13, nr. 6, București, România.
- Țârcomnicu, E. (2002). *Identitate românească sud-dunăreană: Aromânii din Dobrogea: sărbători, obiceiuri, credințe, cultură și viață comunitară*, București, România: Editura Etnologică.